

ÇOMÜ Anafartalar Yerleşkesi, Çimenlik Kalesi ve Devlet Hastanesi'nin Kentli Kullanımı ve Mekân Kalitesi Açısından İrdelenmesi

Examination of ÇOMÜ Anafartalar Campus, Çimenlik Castle, and State Hospital in terms of Urban Use and Space Quality

Mehmet İlkan BAYRAK¹ , Alper SAĞLIK²

Öz

Küreselleşen dünyanın en büyük problemlerinden biri de hızla artan nüfusa karşı kentlerin kontrolsüz bir şekilde büyüme eğilimleri ve dolaylı olarak kentlerde boşlukların azalması yapıları çevrenin artmaya başlamasıdır. Kentlerin sahip oldukları ve tarihi-kültürel özelliklerin korunarak geleceğe taşınmasındaki şüphesiz en önemli bileşenler bir kentin sahip olduğu kamusal mekânlardır. Kentlerin sahip oldukları kamusal mekân olarak tanımlanabilecek; meydanları, avluları, açık ve yeşil alanları, parkları kentlerin kimliklerini oluşturan ana materyaller olmakla birlikte insanların sosyalleşebileceği alanlara imkân sağlamaktadırlar. Günümüzde kamusal mekânların sayısı kapsamında azalma eğiliminin yanı sıra nitelikleri açısından da eksikler yaşanmaktadır. Bir kentin kamusal mekânlarında gerçekleşen aktivite ile o kentin yaşam kalitesi açısından doğru orantı bulunmaktadır. Bu sebeplerden dolayı kamusal mekânlarda 'kalite' kavramı üzerinde birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacını da Çanakkale kent merkezinde yer alan ve sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler bakımından kent içinde önemli yere sahip olan; Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi, Devlet Hastanesi ve Çimenlik Kalesi'nin 'kamusal mekân kalitesi' parametreleri çerçevesinde incelemek, birbirleri ile de karşılaştırma yaparak eksik olan noktalarda öneriler getirmektedir. Çalışmada, belirlenen mekânsal kalite göstergeleri çerçevesinde; çalışma alanlarının analizleri yapılmış ve mekânsal kalite aralıkları puan sistemine göre puanlandırma yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda Çimenlik Kalesi'nin kamusal mekân kalitesi kapsamında en yüksek puanı alıp, Çanakkale Devlet Hastanesi'nin ise en düşük puanı aldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kentli Mekân, Kamusal Mekân, Açık Kamusal Mekân, Mekânsal Kalite, Sosyal Etkileşim, Çanakkale

ABSTRACT

One of the biggest problems of the globalizing world is the uncontrolled growth tendency of the cities against the rapidly increasing population and indirectly the decrease in the gaps in the cities and the increase in the built environment. Undoubtedly, the most important components of cities in preserving their historical-cultural characteristics and carrying them to the future are the public spaces that a city has. It can be defined as the public space that cities have; Squares, courtyards, open and green areas, and parks are the main materials that make up the identities of cities, and they also provide opportunities for people to socialize. Today, in addition to the decreasing trend in the number of public spaces, there are also deficiencies in terms of their qualities. There is an important connection between the activity taking place in the public spaces of a city and the quality of life of that city. There are many studies on the concept of 'quality' in public spaces for these reasons. The aim of this study is that which is located in the city center of Çanakkale and has an important place in the city in terms of its historical and cultural values; Examining Çanakkale 18 Mart University Anafartalar Campus, State Hospital, and Çimenlik Castle within the framework of the 'public space quality' parameters, making comparisons with each other and making suggestions on the missing points. In the study, within the framework of the determined public space quality indicators; The analysis of the study areas was made, and the public space quality ranges were scored according to the point system. As a result of the study, it was determined that Çimenlik Castle received the highest score in terms of public space quality, and Çanakkale State Hospital received the lowest score.

Keywords: Urban Space, Public Space, Open Public Space, Public Space Quality, Social Interaction, Çanakkale

¹ Corresponding Author: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, mehmetbayrak@comu.edu.tr, 0000-0002-5726-6235

² Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, alpersaglik@gmail.com, 0000-0003-1156-1201

GİRİŞ:

İnsan, tek başına birey olmanın yanı sıra çevresiyle ilişki kuran sosyal bir varlıktır. İnsan ve çevre etkileşimi sonucunda kentte var olan sosyal mekânlar, kamusal mekân olarak tanımlanabilmektedir. Bir başka tanımla kamusal mekânlar, kent içerisinde yaşayan insanların birbirleriyle ilişki kurduğu, sosyalleştiği, özel mekânların dışında kentle kurdukları etkileşim alanlarıdır. Kent içerisindeki yapılaşmanın yoğun olduğu alanlarda, insanların doğa ile etkileşim kurabilecekleri ve keyifli zaman geçirebilecekleri yeşil alanlara ihtiyaç duyulmaktadır (Sağlık vd., 2020). Bireylerin kent içinde tesadüfi ya da planlı karşılaşmaları ve çevreleriyle kurdukları ilişki bağlamında o kent içerisindeki toplumsal yapı, sosyal yaşam ve kültürel veriler anlamında bilgi edinilmesine imkân vermektedir (Erdönmez ve Akı, 2005).

İlkçağ ve Orta çağ kentlerinde var olan meydanlar, pazaryerleri, alışveriş alanları, kilise ve cami gibi dini sembollerin bahçeleri, konut bahçeleri gibi kamusal mekânlar kentin en önemli ara kesitini oluşturmaktadır. Ancak modernite kavramıyla birlikte son 20- 30 yıldır kentlerin en önemli yapı taşı olan kamusal mekânların işleyiş tarzlarında değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. Hızla artan dünya nüfusu ve sanayileşme kentlerin sahip oldukları dokuları koruyamamasına ve hatta kaybetmesine sebep olmaktadır. Kentlerde özelleşmeye teşvik, açık alanların farklı amaçlarla kullanımı gibi pek çok faktör kamusal mekânların kullanım kalitesini düşürmüştür. Globalleşen kentler, dönem sermayesinin isteklerine cevap olacak şekilde değişmekte ve bu değişim ve yapılandırma kamusal mekânları doğrudan etkilemektedir (Göğüş, 2014).

Bir kişiye ya da kuruluşa ait olmayan kamusal mekânların tüm kentli kullanıcılarını kapsayıcı olması ve bireylerin özgürce iletişime geçmesi, kültür alışverişinde bulunabilmesi açısından önem taşımaktadır (Çekmecilioğlu ve Erdönmez, 2018). Kent kültürünün ve toplumsal değerlerin yapı taşları olan kamusal alanlar, kentlerin kimliklerini korumasında çok büyük önem taşımaktadır. Kültürel ve sosyal değerlerin belleği olan kamusal mekânlar, ekonomik, politik ve sosyal gibi faktörler sebebiyle dinamik değişimlere maruz kalmış ve özelliklerini kaybetmeye başlamışlardır. Bu özelliklerini yitirmeleri, kent içerisindeki kullanım fonksiyonlarının değişmesi, sayılarındaki azalma ve geleneksel niteliklerini kaybetme olarak tanımlanabilir (Gökgür ve ark., 2017)

Geleneksel Anadolu kentlerimizin düğüm noktalarını kentin sahip olduğu tarihi ve kültürel açık alanları, meydanları, parkları, bahçeleri avluları, sokakları oluşturmaktadır (Yerli ve ark., 2015). Meydanlar, tarihi boyunca insanların fiziksel, kültürel ve sosyal yönden birçok aktivite de bulunabildiği açık mekânlar olarak tanımlanabilir. Kentin kültürünü yansıtan ve geçmişle bugün arasında bağlantı kuran bu açık mekânlar sahip oldukları fiziksel, estetik ve sosyopsikolojik özellikleri ile kentin kimliğini yansıtır (Tırnakçı, 2020). Kentlerin küresel olarak hızla büyümesi ve bu değerli kamusal mekânların iyi korunamaması kentlerin kimliklerinin kaybolmasına neden olmuştur. Bu noktada kent meydanları ve açık alanlar gibi kentin odak noktasını oluşturan kamusal mekânların günümüzde kentlerde yaşanan alan yetersizlikleri gibi faktörler nedeniyle otopark alanları olarak özelleştirilmiş ve kentlerde ciddi derecede deformasyonlara sebep olmuşlardır (Özer ve Ayten, 2005).

Bu çalışmanın amacı, kentin sahip olduğu sosyo-kültürel değerlerin korunup geleceğe doğru bir şekilde aktarılmasında ve kentlilerin kentle kurdukları ilişkilerin sağlıklı olması konusunda temel taşı olan kamusal mekân ve alt başlıklarının irdelenip; Çanakkale Kent merkezinde, kentin odak noktaları olan "Çanakkale Devlet Hastanesi", "Çimenlik Kalesi" ve "Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi" alanlarının mevcut durumlarının, kent ve kentliyle olan ilişkilerinin mekânsal kalite yönünden inceleyip, eksik olduğu noktalarda öneriler getirilerek, kentin kamusal alan kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir.

1. Kamusal Mekân

Kamusal mekânlar kullanıcının gün içinde rekreasyonel faaliyetlerini gerçekleştirdikleri mekânlardır (Sağlık vd., 2021). Sözlükteki karşılığı incelendiğinde halk, bütün anlamına gelen kamu kelimesinden türemiş olan kamusal alan kelimesinin, kamuya ait, yani halka ait anlamını taşıdığı görülmektedir (TDK, 2020a). Literatür incelendiğinde, kamusal alan kavramının ilk kez 1962 yılında Jürgen Habermas tarafından; "özel şahısların, kendilerini ilgilendiren ortak bir mesele etrafında akıl yürüttükleri, rasyonel bir tartışma içine girdikleri ve bu tartışmanın neticesinde o mesele hakkında ortak kanaati, kamuoyunu oluşturdukları araç, süreç ve mekânların tanımladığı hayat alanı" olarak tanımladığı görülmektedir (Habermas, 2015). Kamusal mekânlar, tüm bireylerin erişebileceği, tüm kullanıcıların ortak bir sosyal yaşam oluşturabilecekleri alanlardır (Erdönmez ve Çelik, 2016). David Harvey ise kamusal mekânı; "belirli bir nesne, bir mal varlığı veya hatta toplumsal bir süreç olarak değil, kalıcı olmayan, her türlü dış etkiye açık bir toplumsal ilişki biçiminde" tanımlamaktadır (Harvey, 2013). Kamusal mekanlar toplumun her kesiminin ortak bir alan içerisinde, durabildiği, toplanabildiği konuşabildiği, tartışabildiği, susabildiği ve dolayısıyla o kentte bulunan herkesi ilgilendiren mekanlardır (Tanyeli, 2011).

Kamusal mekânlarda gerçekleştirilen sosyal aktiviteler endüstri çağına kadar çok fazla önemseyen ve üzerinde tartışılmayan bir konuydu (Bayram, 2007). Ancak günümüzde hızla artan dünya nüfusu, ekonomik şartların iyileşmesiyle otomobil kullanımındaki artış gibi birçok faktörlerle birlikte kent yapılarında çok ciddi deformasyonlar meydana gelmeye başlamıştır. Özellikle nüfus sayısının artması ve kentlerde yapı yüksekliklerinin artmasıyla beraber kent içinde hava sirkülasyonu azalmaya başlamış ve iklimsel olarak kentlerde sorunlar ortaya çıkmıştır. Kentin sahip olduğu ve kent içerisinde yaşayan insanlar için çok önemli olan kentsel boşluklar ve açık alanlar yok olma tehdiyle karşı karşıya kalmaktadır. Otomobil kullanımının artmasıyla birlikte ortaya çıkan otopark sorununda çözüm olarak; yine kentin sahip olduğu açık alanlar ve yeşil alan dokuları tüketilmeye başlanmıştır. Günümüzde kontrolsüz bir şekilde büyüyen kentlerimizin en büyük sorunu kamusal mekânlarının yetersiz ve donanımsal bakımdan eksik kalmalarıdır. Avrupa Konseyi (1986) kent içerisinde önemli bir yeri bulunan kamusal mekanların niteliklerini şu şekilde tanımlamıştır:

- Kamusal mekânlar, bir kentin kültürel mirasıdır,
- Bir kentin okunabilirliği ve mimari yapılaşmasında kilit rolü oynayan elemanıdır,
- Kent içerisinde eğitimsel rol kapsamına önemli bir rol sahibidir,
- Çevre ve sosyal iletişim açısından önemlidir,
- Kentte yaşayan toplumun gelişimini destekler,
- Bireylerin kent içerisinde stresten uzak, sosyalleşebileceği alanları yaratır,
- Toplumun boş zamanlarını kaliteli zaman geçirebileceği ve sosyalleşebileceği eğlence ve aktivitede mekânları oluşturma konusunda önemli bir rolü üstlenir,
- Çevresel gelişim içinde ekonomik ve sosyal bir önemi vardır.

Mekân, değişken bir yapıya sahiptir ve o toplumda yaşayan bireyler tarafından üretilmektedir. Sosyal ve kamusal mekânlarda o toplumda yaşayan herkes tarafından oluşturulan heterojen bir yapıya sahiptir (Rendell, 2000). Aristoteles, kent kavramının heterojen yapısı ile ilgili olarak; "Bir şehir farklı tür insanlardan oluşur, benzer insanlar bir şehir meydana getiremez" şeklinde bir tanım yapmıştır. Kamusal mekânlar toplumlar için ortak bir payda kent içerisinde yaşayan bireylerin cinsiyet ve yaş grubu gözetmeksizin her kesime hitap eden odak noktalarıdır.

Toplum içinde yaşayan bireyler evlerinden dışarıya adım attıkları anda kamusal alanın içerisine girmektedirler. Bireylerin neredeyse her gün kentle ve kentin sahip olduğu kamusal mekânlarla temasları olan mekânları, otobüs durakları, yollar, kıyı kullanımı, banklar, meydanlar, park alanları, açık yeşil alanlar, üniversite kampüsleri, pazarlar, yeraltı treni istasyonları vb. gibi sosyal mekânlar olarak değerlendirilebilir. Toplum içerisinde bireyler birbirleriyle sürekli etkileşim hallerindedir. Kent, kullanıcıların tesadüfi ya da bilerek bu temasları gerçekleştirdiği kamusal mekânların en önemli unsurudur (Özbek, 2001).

Kent içerisinde yaşayan insanlar, genellikle yoğun bir sirkülasyonun gerçekleştiği, meydanlar, parklar, yollar gibi mekânlarda bulunmak isterler çünkü insan ve insanın içinde bulunduğu sosyal ağ ve etkileşim diğer insanları da çeker (Gehl, 1987). Kent içerisinde yaşayan bireyler kent içerisinde bulunan kamusal mekânlarda ne kadar çok vakit geçirirlerse o kadar çok sosyalleşme imkânı bulmaktadır. Bu sebeple, çevrede kaliteli parkların bulunması insanların yaşam memnuniyetini arttıran faktörlerden biridir (Sağlık vd., 2014). Bu kapsamda bakıldığında insanların kamusal mekânlarda kalma süreleri diğer insanlarla karşılaşma ve etkileşimde bulunma ihtimallerinde yükseltmektedir. Kamusal mekânların sahip oldukları fiziksel özellikler bireylerin bu mekânlarda zaman geçirmeleri açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda mimar ve kentsel tasarım danışmanı olan Gehl (2001), kamusal mekânlarda gerçekleştirilen aktiviteleri 3 ana kapsamda incelemiştir (Şekil 1). Gehl (2001)'e göre bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Zorunlu Olan Aktiviteler:

Bu aktivite türünde kamusal mekânın fiziksel özelliklerinin çok büyük bir önemi yoktur. Kent kullanıcıları günlük olarak işe gitmek, okula gitmek, metro istasyonlarında ya da otobüs duraklarında beklemek, kentsel boşlukları sadece geçiş amaçlı kullanmak gibi amaçlar için kamusal mekânları kullanmaktadırlar. Zorunlu olan aktivitelerde, kişilerin seçim şansları yoktur sadece rutin olarak hayatlarını sürdürdükleri amaçlar doğrultusunda kamusal mekânları kullanmaktadırlar.

- Seçime Bağlı Aktiviteler:

Seçime bağlı olan aktivitelerde, bireyler günlük yaşamları sürdürmek için zorunlu olarak değil isteğe, zamana ve mekânın kalitesine bağlı olarak yaptıkları aktivitelerdir. Bu aktivite türüne örnek olarak; açık havada yapılan bireysel ya da arkadaşlarla yapılan yürüme, sahil kenarında güneşlenme, açık yeşil alan içerisindeki bir bankta oturma, meydana vakit geçirmek gibi davranışlar örnek verilebilir. Bu aktivite türünde fiziksel çevrenin özellikleri büyük önem taşımaktadır. Bireyler kendilerini güvende, huzurlu ve mutlu hissettikleri yerlerde vakit geçirmek istemektedirler. Kent içerisinde bulunan kamusal mekânlar zayıf özelliklere sahip ise bireyler hemen o mekândan ayrılmak isterler. Bu tip aktiviteler dış mekânın şartlarına göre değişiklik gösterebilirken aynı zamanda bulunduğu dış mekânında geliştirebilmektedir.

- Sosyal Aktiviteler:

Sosyal aktiviteler, insanların birbirleriyle kamusal alanlarda iletişim kurma isteğidir. İnsanlar, bireysel olarak toplumsal olarak birbirlerini etkilemektedirler. Kamusal mekânlarda bireylerin sosyalleşmek amacıyla toplanması ve etkileşimde bulunması şüphesiz ki o noktadan geçen diğer insanlar üzerinde de bir çekim noktası haline gelecektir. Bir başka deyişle, kentin farklı mekânlarında topluluk halinde etkileşim halinde olan insanlar diğer insanların ilgisini çekerek o mekânın kullanılmasını sağlamaktadır. Örnek olarak bir konutun arka balkonunda özel ve estetik bir oturma alanı ile insanların rutin hareketlerini gözlemleyebileceği bir standart bir ön balkonda oturma gibi iki seçenek sunulsa, insanların çoğu ön balkonda oturmayı tercih edeceklerdir (Atabek, 2002).

Bir kamusal mekânın sahip olduğu fiziksel özelliklerin kalitesinin, o mekânda gerçekleşecek olan aktiviteler ile doğru orantılı bir ilişkisi vardır. Sosyal aktivitelerden farklı olarak bir isteğe ya da zorunlu olma durumundan ayrı olarak insanların aynı mekânı paylaşmaya başladıkları andan itibaren gerçekleşmeye başlar (Özbek, 2004).

	FİZİKSEL ÇEVRENİN YETERLİLİĞİ	
	YETERSİZ	YETERLİ
ZORUNLU AKTİVİTELER	●	●
SEÇİME BAĞLI AKTİVİTELER	●	●●●
SOSYAL AKTİVİTELER SONUÇ AKTİVİTELERİ	●	●

Şekil 1. Fiziksel Çevrenin Niteliği (Gehl, 1987)

Sonuç olarak şekilde görüldüğü gibi bir kamusal mekânın niteliği ve yeterliliği ne kadar yüksek olursa o kamusal mekânın seçime bağlı olarak kullanılması dolayısıyla sosyal aktiviteler için kullanılması o oranda yüksek olmaktadır. Sosyal aktivitelerin karakteri de aslında o mekâna göre değişken bir yapıya sahiptir. Daha küçük yaşadığı konut bölgesine yakın ve tanıdıkları insanlarla olma şansı olan kamusal mekânlarda ilişki daha kuvvetliken kentin bir başka noktasında ve nispeten daha geniş bir bölgesinde kurulan sosyal ilişkiler daha yüzeysel olmaktadır (Gehl, 1987). Bununla birlikte böyle durumlarda bile insanlar hiç tanımadıkları insanları gözlemlemekten keyif alırlar (Carr ve diğ., 1992).

2. Kamusal Mekân Kategorileri

Kentin sahip olduğu doluluk ve boşluk oranı ve kentsel boşluklarda ortaya çıkan ve özel mekândan ayrılan kamusal mekânlar herkese ortak bir zemin oluşturması açısından kent kimliği açısından çok önemli bir öğedir. Kamusal mekân literatür incelendiği zaman; özel mekân, kamusal mekân ve yarı kamusal mekân olarak 3 ayrı kategoride incelenmektedir (Şekil 2).

• Özel Mekânlar:

Kent içerisinde konut gibi bireye ait olan alandır. Bu alanlar kişilerin özel ihtiyaçlarını giderebilecekleri, toplumun diğer kesimine ve ortak kullanımına uygun olmayan mekânlardır (Saygılıgil, 2013).

• Kamusal Mekânlar:

Kamusal mekânlar, kent içerisinde yaşayan her kesimden bireye ait olan ve ortak kullanıma açık olan mekânlardır. Kamusal alan ile ilgili önemli çalışmalar olan Lynch'in Kent İmgesi adlı kitabında kamusal alanları; odak noktaları, yollar, bölgeler, sınırlar, işaret öğeleri kapsamında kentin okunabilir, ulaşılabilir ve birçok etkinliğin gerçekleşebileceği alanlar olarak tanımlamaktadır (Lynch, 2011).

• Yarı Kamusal Mekânlar:

Yarı kamusal mekânlar toplumun belirli bir kısmının kullanımına açık olan ve genellikle bir girişleri kullanıma açık olan mekânlardır (Woolley, 2003). Herkese açık kamusal mekanlar ile özel mekanlar arasında bir geçiş sağlayan yarı kamusal mekanlar, belirli bir grup insana ait olan alanlardır. Bu mekanları kullanacak olan yabancılar, ortak kullanıcılar tarafından denetlenmektedir. Yarı kamusal mekanlar, yabancıların özgürce kullanamayacağı alanlardır. Asıl kullanıcılar için, yarı kamusal mekanlar ayrıcalıklar sağlar çünkü ortak kullanıcılar için "savunulabilir mekanlardır" (Çevik, 1991).

Şekil 2. Özel-Yarı Kamusal ve Kamusal Alan Ayrımı (Erdönmez ve Akı, 2005)

3. Kamusal Mekânın Toplumsal Kimliği

Kamusal mekânlar, kent içerisinde yaşayan bireylerin aileleri ya da arkadaşları ile iletişim kurabilecekleri bir platformdur. Kentin sahip olduğu kamusal alanlar kadar, insanlar topluluklar oluşturabilir ve kent içerisinde kültürel ve sosyal paylaşımında bulunabilirler. Kamusal mekânlar bize kentte yaşayan insanların sosyal durumları, kültürel yapılanması hakkında bilgi vermektedir. Toplum olabilme duygusu kentsel mekânlarda zorunlu ya da istekli olarak bulunma arzusuyla gerçek olabilmektedir (Aytuğ ve İnceoğlu, 2009).

Kamusal mekânlar, kent içerisinde yaşan toplum ile mekânların oluşturdukları bir ara kesitlerdir (İncedayı, 2005). Kamusal alan olan, park alanları, meydanlar, kentsel yeşil alanlar, avlular, pazaryerleri özel ve toplumsal yaşam hakkında fikir edinilmesi konusunda yardımcı olan materyallerdir. Dönemsel süreç içinde o kentin sosyo-kültürel yapısı, dil, din, politik özelliklerinin gözler önüne serildiği bir ayna olan kamusal alanları en önemli özellikleri her kesimden insana hitap etmesidir. Bir başka deyişle, toplumun fark gözetmeksizin her kesiminden insanı kentin toplanma alanında görebiliyorsanız o kent açıktır ve toplumun tüm özelliklerini gözlemlemek mümkündür (Soysal, 2002). Sonuç olarak bir kentin kamusal mekânları, geçmiş dönemden günümüze kadar olan süreç içerisinde o kentin ve içerisinde yaşayan insanların tarihi, kültürel ve sosyal haritasını içeren bir kılavuz niteliğindedir.

4. Kamusal Mekân Kalitesi

İnsanlar doğaları gereği başka insanlar ya da çevreleriyle iletişim ve etkileşim halinde olan sosyal varlıklardır. Yaşadığı çevreyi organize olarak anlamlandırılan insan, bunu yaşadığı çevre ve mekânlarla kurduğu ilişki sayesinde yapabilmektedir (Bayram, 2007). Çevresiyle kurduğu bu etkileşimin sonucunda da yapılı olan çevreye de uyum sağlayarak, bulunduğu mekânlara anlam kazandırmaktadır (Aydınlı, 1986). Bir mekânın kaliteli olabilmesi için anlamlı olması da büyük önem taşımaktadır.

Kamusal mekânların kalitesi, o kentte yaşayan fark gözetmeksizin her kesim için oldukça önem taşımaktadır. Her gün özel alanlar olan evlerden dışarı adım atıldığında kentin sahip olduğu kamusal mekânlar kullanılmaya başlanmaktadır (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009). Bir mekânın kalitesi nasıl anlaşılır; kriterleri nelerdir, gibi soruların cevapları aslında çok komplikedir. Kent içerisinde yaşayan insanlara bu soruların cevapları, güvenli, huzurlu, mutlu şeklinde olabilmektedir. Konuyla ilgili yapılan literatür taramasında kamusal mekân kalitesiyle ilgili olarak çok fazla çalışma yapıldığı gözlemlenmiştir. Lynch (1981), "Güzel Şehir Biçimi" adlı kitabında iyi özelliklere sahip bir şehir elde edebilmek için şehrin sahip olması gereken aşağıda maddeler halinde verilen 5 özellikten bahsetmiştir.

- Canlılık
- Duygu
- Uygun olma
- Erişim
- Kontrol

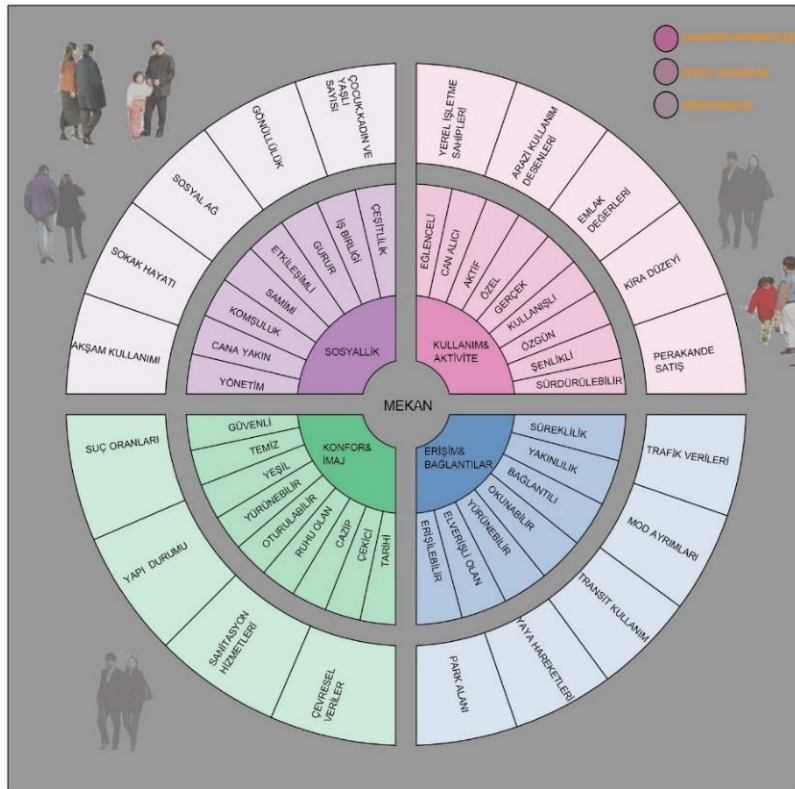
Kamusal alanlar her kesimden insanın kullanıma açık alanlar olması sebebiyle, kaliteli bir kamusal olma niteliği açısından herkesin ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte olması gereklidir. Kamusal mekân kalitesi, toplumun yapıları çevresiyle kurduğu ilişkinin farkındalığı olarak değerlendirilebilmektedir (Oktay, 2003). Kamusal mekânın kalitesine sahip olan kentlerde olması gereken özellikler Nasar (1997) tarafından şu şekilde tanımlanmıştır:

- Doğallık
- Bakım
- Tarihsel İçerikler
- Düzen

Amerika Birleşik Devletleri merkezli planlama ve tasarım hizmeti sunan “Kamusal Mekânlar için Proje Şirketi” PPS (Project for Public Places Inc.)’e göre kamusal mekânın kaliteli olabilmesi için:

- Kullanım ve aktiviteler
- Erişim ve bağlantılar
- Konfor ve imaj
- Sosyalleşme

4 ana işlevi yerine getirmesi gereklidir (Şekil 3).

Şekil 3. PPS'ye göre kamusal mekân kalitesinin göstergeleri (İçeriği değiştirilmeden yazar tarafından tekrar resmedilmiştir. Şekil üzerinde kullanılan insan sembolleri semboliktir.)

Bir mekânın kalite kavramını analiz edebilmek için o mekânın fiziksel özelliklerinin, kentte kullanıcı profillerinin ve çeşitliliğinin, ulaşım kolaylığının, tercih edilebilir özelliklerinin çok iyi gözlemlenmesi ve

analiz edilmesi gereklidir. Tablo 1' de PPS tarafından geliştirilen bir mekânın kaliteli-başarılı olabilme kriterleri özetlenmiştir. Turuncu renkle belirtilen 4 ana grup anahtar parametrelili, mavi ile renklendirilen bölüm soyut unsurları ve yeşil ile belirtilen grupta göstergeleri tanımlamaktadır.

Tablo 1. PPS (Project for Public Spaces)'ye göre başarılı bir kentte olması gereken fiziksel özellikler

Kamusal mekân kalitesiyle ilgili bir başka tanımlama olan; Metha (2014) göre başarılı bir kamusal mekânın göstergesi;

- Anlamli etkinlikler
- Konfor
- Güvenlik
- Kapsayıcılık
- Memnuniyettir.

Bu araştırma, mekânsal unsurların bir peyzajın genel tasarımını ve işlevselliğini nasıl etkilediğini keşfederek bilimsel literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmadan elde edilecek bulgular, peyzaj mimarların mekanlarını daha estetik ve kullanışlı hale getirmek için nasıl daha iyi kullanabilecekleri konusunda değerli bilgiler sağlayabilir.

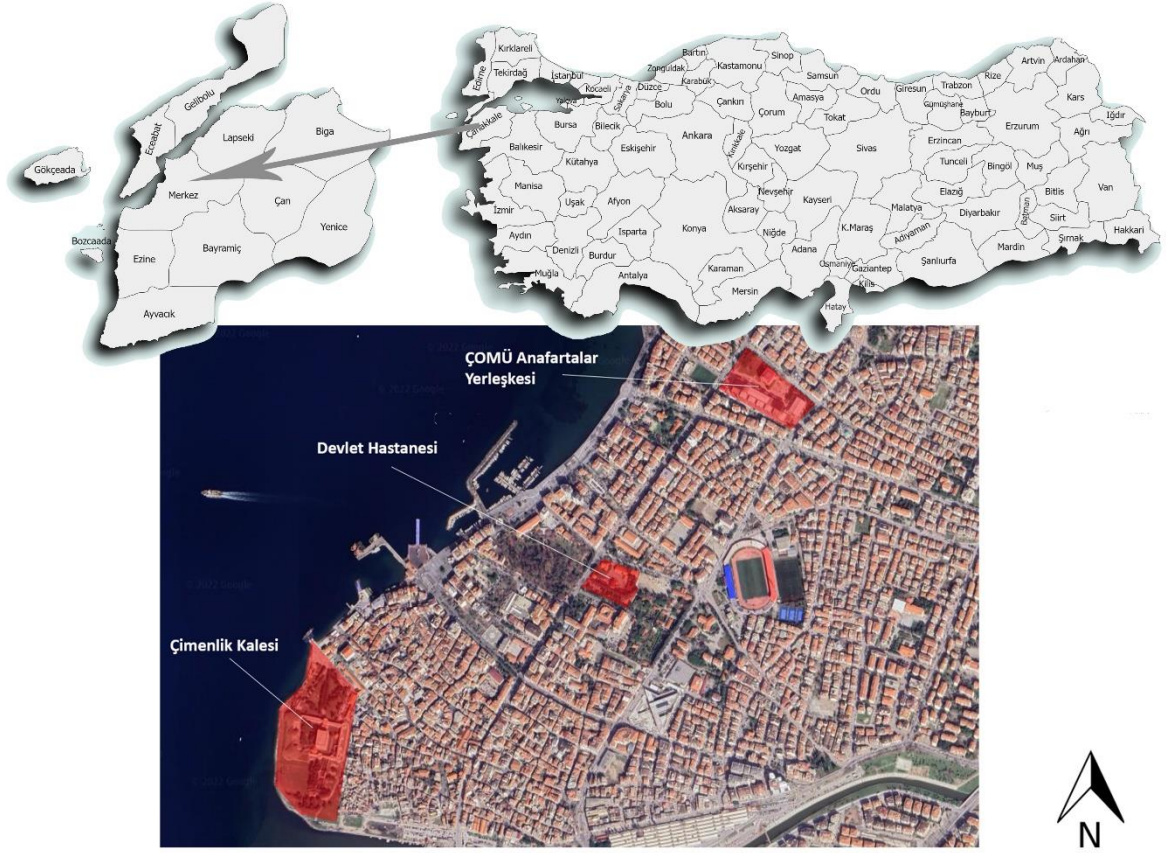
MATERYAL VE YÖNTEM:

5. Materyal

Çanakkale il toprakları, boğazın Anadolu yakasında batıya doğru uzanıp, Rumeli yakasında Gelibolu Yarımadasını kapsamaktadır. Genellikle engebeli araziden oluşan ilin en yüksek kesimi Kaz Dağı'nda bulunmaktadır (Kelkit, 2011). Araştırmanın materyalini Çanakkale Kent merkezinde bulunan Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi, Çanakkale Devlet Hastanesi ve Çimenlik Kalesi oluşturmaktadır (Şekil 4).

Çalışma alanları, Çanakkale kent merkezinde önemli kamusal alanlar olması ve birbirleriyle ilişkili olan ve kentin önemli caddelerinden olan "İnönü Caddesi" ve "Demircioğlu Caddesi" üzerinde bulunması

diyalektik olarak kentli ile kurduğu bağlamsal ilişkinin güçlenmesi açısından önem taşıdığı için tercih edilmiştir.

Şekil 4. Çanakkale Kenti Çalışma Alanı (Google Earth, 2020'den değiştirilerek)

Araştırmada yardımcı materyal olarak, alana yönelik yapılan etüt ve gözlem, alana ilişkin olan fotoğraflar, konuyla ilgili tüm yerli ve yabancı literatür verileri kullanılmıştır. İklim ile ilgili veriler Çanakkale Meteoroloji İstasyonu Müdürlüğünden, nüfus ile ilgili veriler için TÜİK veri tabanından elde edilmiştir. Görselleri oluşturmak için Photoshop Cs6, Autocad 2018 ve Google Earth programları kullanılmıştır.

6. Yöntem

Nasar, Gehl, PPS (Project for Public Places), Roger Tym&Partners gibi birçok grup kamusal alanlarda mekân kalitesinin ölçülebilmesi için farklı parametreler belirlemişlerdir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009). PPS grubu, kamusal alanlarda mekânsal kalitenin ölçülmesi için dört ana başlık belirlemiştir. Bu başlıklar erişim ve bağlantılar, konfor ve imaj, kullanım ve aktiviteler, sosyalleşme olarak adlandırılır (Tablo 1). Her bir başlık altında farklı veriler incelenmektedir (PPS, 2020).

Çalışma alanı olarak seçilen 3 ana bölgenin açık alanlarının, kentle kurduğu bağlamsal ilişki, kentli kullanımı ve mekân kalitesi kapsamı başlığı altında genel bir değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada fiziksel ve sosyal özellikler değerlendirilmiş ve çalışmanın yöntemi 3 aşamada gerçekleştirilmiştir.

1.Aşamada, kamusal mekân, kamusal açık alanlar, kamusal mekanlarda kalite, mekânsal kalite, ana başlıkları ve alt başlıkları kapsamında ilgili tüm yerli ve yabancı literatür, ilgili kurumlardan alınana veriler, gözlem ve analiz yöntemleriyle veriler elde edilmiştir.

2.Aşamada çalışma alanı olarak seçilen Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi, Çanakkale Devlet Hastanesi ve Çimenlik Kalesi yapılarının ve açık alanları, yaz mevsiminde ve mesai saatleri arasında ziyaret edilip, fotoğrafları çekilmiş, uydu görüntüleri ve haritalarla desteklenerek mevcut durumlarının tespitleri yapılmıştır.

3. ve son aşamada ise çalışma alanı olarak seçilen 3 bölgenin mekânsal kalite analizlerini yapmak amacıyla "Kamusal Mekân Kalitesi" başlığında detaylı olarak incelenen ve Tablo 1'de de tanımlanan göstergelerden yola çıkarak kapsamlı bir yaklaşımla kamusal alanlarda mekân kalitesinin 4 kilit özelliğini tanımlayan Project for Public Space (PPS)'in yaklaşımı kapsamında ele alınmıştır. Hazırlanan kalite göstergeleri ile oluşturulan çizelgede belirlenen puanlama sonucunda çalışma alanları mekânsal kalite başlığı altında karşılaştırılmış ve öneriler getirilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

7. Çalışma Alanlarına Ait Veriler

7.1. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi

1970 yılında kurulan, Çanakkale 18 Mart Üniversitesinin 5 yerleşkesinden biri olan (ÇOMÜ), Çanakkale Kert merkezinde bulunan Anafartalar Yerleşkesi hem kent içindeki konumu itibarıyla hem de üniversitenin ilk yerleşkesi ve kurulduğu alan olması nedeniyle kent içerisinde oldukça büyük öneme sahiptir. Mevcut Anafartalar Yerleşkesi (Şekil 5) alanı fiziki koşulları çerçevesinde fen ve sağlık kurallarına uymaması sebebiyle eski bina yıkılarak yerine önce spor salonu olmak üzere daha sonra Eğitim fakülteleri tamamlanarak 2018-2019 tarihlerinde kullanıma açılmıştır (Anafartalar Yerleşkesi).

Şekil 5. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi (Orijinal, 2020)

Kent içerisinde çok önemli bir yere sahip olan üniversitelerin kampüs alanları kent içerisinde sınırlayıcı olmaması ve kentli kullanımına açık olarak kamusal alan kavramı niteliğinde kullanılması önem taşımaktadır. Üniversitelerin sahip olduğu sosyal mekânlar, kültürel değerler ve açık yeşil alanları kentte yaşayan insanlar içinde bir odak noktası olması kamusal alanların kalitesinin artırılmasında rol oynamaktadır. Kentin merkezinde yenilenen Anafartalar Yerleşkesinin açık alanlarının yerinde yapılan gözlemlerde; yeşil alanlar konusunda eksik kaldığı gözlemlenmiştir. Üniversitenin bahçe duvar sınırları ve kaldırım arasında çok mesafenin olmaması ve duvarlarına ATM'lerin olması o akstan hızlı bir şekilde geçilmesine neden olmaktadır. İçerisinde mevcutta bulunan ve tarihi bir geçmişe sahip olan ağaç altlarının gölge amaçlı oturma alanları olarak kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

7.2. Çanakkale Devlet Hastanesi

Çanakkale Devlet Hastanesi 1920 tarihinde donanma komutanı Hasan Rahmi Paşa ve Alman asıllı eşi Hamidiye Hanımına ait olarak açılmıştır (Sağlık Bakanlığı). Kent nüfusuna bağlı olarak gelişen hastaneye yapılan ek binalar sonucunda mevcut olan açık alanı 9000m²'nin altına düşürülmüş olup günümüzde çoğunlukla otopark alanı olarak kullanılmaktadır (Sağlık vd., 2016). 2009 yılında yeni yapılan Mehmet Akif Ersoy Hastanesine çoğu bölümleri taşınan Çanakkale Devlet Hastanesi düşürülen poliklinik sayısı ile hala hizmet vermeye devam etmektedir (Şekil 6).

Eski İngiliz bahçesi olarak bilinen bugünkü adıyla Halk Bahçesine yakınlığı ile kentte önemli konuma sahiptir. Aynı zamanda kentin önemli sokaklarından olan İnönü Caddesi ile Atatürk Caddesi arasında bağlantıyı sağlamasıyla bir önemli bir geçiş noktasıdır. Çanakkale Devlet Hastanesinin açık alanın çoğunlukla otopark alanı olarak kullanılmakta ve diğer açık alanları yeşil alan olarak kullanılmaktadır.

Yerinde yapılan gözlemlerde açık yeşil alanların içerisinde oturma alanlarının kullanıldığı ancak yeşil dokunun bakımsızlığı (Şekil 7) ve akşam yeterli ışığın olmamasından kaynaklı güvenlik problemleri bulunmaktadır. Hastanenin açık alanın kentli kullanımı açısından estetik olarak bir çekiciliği bulunamamakla birlikte otopark alanının düzensiz ve yeşil alanlara çok yakın olması ayrıca bir güvenlik sorunu meydana getirmektedir.

Şekil 6. Çanakkale Devlet Hastanesi (Orijinal, 2020)

Şekil 7. Çanakkale Devlet Hastanesi- Açık Alanları (Orijinal, 2020)

7.3. Çanakkale Çimenlik Kalesi

Çanakkale Boğazı'nın en dar olduğu yerde Anadolu kıyısında Sarıçay ağzındaki düzlük üzerine inşa edilen Çimenlik kalesi 1461-1462 yılları arasında boğazın güvenliğini sağlamak amacıyla Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmıştır (Troya, 2020).

Çimenlik kalesi, dış ve iç kale olmak üzere iki kaleden oluşmaktadır. Dış surların yüksekliği 11 metre olup 9 tane burç bulunmaktadır. İç kale 3 katlı olup yüksekliği 25 metredir. 1915 tarihinde Queen Elizabeth gemisinden atılan top mermisi sur duvarlarında 2 metre derinliğinde delik açılmış olup top mermisi hala düştüğü yerde sergilenmektedir. Müzenin açık alanında dönemsel çeşitli ölçülerde topraklar, taşıma arabaları, mayınlar ve Alman bir denizaltı kalıntısı sergilenmektedir.

Müzenin açık alanında döneme ait bu envanterlerin dışında yeşil alan düzenlemeleri ve deniz kenarında oturma alanları düzenlenmiştir. (Kültür Portalı) Çimenlik kalesi ve deniz müzesi tarihi objelere ev sahipliği yapması ve sahip olduğu kültürel değerler ile Çanakkale Kentinin en önemli kamusal alanları arasındadır (Şekil 8).

Şekil 8. Çimenlik Kalesi (Anonim, 2020)

Konum olarak iskele meydanına ve yürüyüş aksı olan kordona yakın olması sebebi ile kent kullanıcılarının tercih edebileceği bir mekândır. Çimenlik kalesinde sosyal aktivite olarak özellikle yaz aylarında konser etkinlikleri düzenlenmekte tüm kentli kullanımına sunulmaktadır. Müzenin ve Çimenlik kalesinin sahip olduğu açık yeşil alanların bakımlı ve düzenli olması bu mekânın olumlu özelliklerindedir (Şekil 9).

Şekil 9. Çimenlik Kalesi Açık Alanları (Orijinal, 2020)

8. Çalışma Alanlarının Kamusal Mekân Kalite Göstergeleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi

8.1.Sosyallik

8.1.1. Kapsayıcılık

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alanda yeşil alanların ve oturma alanları gibi kentsel çekim referanslarının az olmasından kaynaklı toplumun farklı kesimlerine hitap etmediği sadece öğrenciler tarafından kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu sebeple alan farklı kullanıcılara hitap etmemektedir. Engelli kullanıcılara uygun zemin düzenlemeleri bulunmamaktadır (Şekil 10).

Şekil 10. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi Zemin Kaplaması (Orijinal, 2020)

Çanakkale Devlet Hastanesi: Alanı yaşlı, kadın ve erkek kullanıcı profiline kullandığı gözlemlenmiştir. Diğer kullanıcı profilleri tarafından İnönü Caddesinden, Atatürk Caddesine geçiş amaçlı kullanıldığı tespit edilmiştir. Çocuklar özel bir çekim alanına sahip değildir. Engelli aracı için uygun bir zemin düzenlemeleri bulunmamaktadır (Şekil 11).

Şekil 11. Çanakkale Devlet Hastanesi Genel Görünüm (Anonim, 2022a)

Çimenlik Kalesi: Çimenlik kalesinin karma bir kullanıma hitap ettiği gözlemlenmiştir. Özellikle çocuk kullanıcılara yönelik tasarlanmış bir alan bulunmamaktadır. Engelli kullanıcılara uygun zemin düzenlemeleri bulunmamaktadır (Şekil 12).

Şekil 12. Çimenlik Kalesi genel görünüm (Anonim, 2022b)

8.1.2. Rekreasyona Uygunluk

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alanda yeşil alan kullanımının sert zemine oranla çok düşük olduğu ve rekreatif etkinlikler için yeterli mekanlar olmadığı gözlemlenmiştir (Şekil 13).

Çanakkale Devlet Hastanesi: Alanda yol kenarında olan açık yeşil alanların olduğu gözlemlenmiş ancak bu yeşil alanların bakımsızlığı ve hastanenin kullandığı otoparkla iç içe olması nedeniyle güvensiz ve çekici olmadığı saptanmıştır ve rekreatif etkinlikler için yeterli mekanlar olmadığı gözlemlenmiştir (Şekil 13 ve 14).

Çimenlik Kalesi: Alan, yeşil alan ve peyzaj düzenlemelerine sahiptir. Bu açık rekreasyon alanlarının bakımlı olması olumlu bir özellik olarak değerlendirilmiştir (Şekil 15 ve 16).

Şekil 13. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi Yeşil Alan ve Sert Zemin Oranı (Orijinal, 2020)

Şekil 14. Çanakkale Devlet Hastanesi Açık Yeşil Alanları (Orijinal, 2020)

Şekil 15. Çimenlik Kalesi Açık Yeşil Alanları (Orijinal, 2020)

Şekil 16. Çimenlik Kalesi Açık Yeşil Alanları (Orijinal, 2020)

8.1.3. Çeşitlilik

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alanın sahip olduğu donanımsal özelliklerin çeşitli kullanımlara uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Çanakkale Devlet Hastanesi: Alanda açık alan kullanımının çoğunlukla otopark alanı olarak kullanılması ve donanım olarak yetersiz olması sebebiyle çeşitlilik bakımından yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Çimenlik Kalesi: Alanda açık ve yeşil alanların sert zemine oranla fazla olması ve donatı elemanlarının olması sebebiyle çeşitli kullanımlara çeşitli kullanımlara kısmen açık olduğu değerlendirilmiştir.

8.2. Erişim ve Bağlantılar

8.2.1. Yürünebilirlik

Michael Southworth'a göre (2005) yürünebilirlik, "Çevrenin yapısının, yaya trafiğini belirli bir zaman ve emekle farklı noktalara bağlamakla kalmayıp, aynı zamanda görsel olarak ilgi çekici manzaralar sunarak yürümeyi desteklemesi ve teşvik etmesi gerekir".

Yürünebilirliği etkileyen faktörler dünya genelinde kesin olarak belirlenmemiştir. Fiziksel aktivite ve yürüyüşü etkileyen parametreler iki şekilde ele alınmaktadır: Birincisi, bireysel ve sosyal özellikler

(yaş, cinsiyet, medeni durum); ikincisi ise yapılaşmış çevreye ait özelliklerdir. Yapılaşmış çevreye ait özellikler iki şekilde incelenmektedir. Birincisi, orada yaşayan bireylerin çevresinde bulunan özelliklerden hangilerinin yürüyüş miktarını etkilediğidir. Bu, bireylerin öznel değerlendirmelerini kapsar. İkincisi ise, uzmanların harita ve coğrafi bilgi sistemleri kullanarak yaptığı analizlerden oluşur. İkisinde de öne çıkan parametreler aynı kategorilerde değerlendirilebilir. Bu kategoriler genellikle arazi kullanımı, trafik güvenliği, suç güvenliği, yaya kullanımına uygunluk, erişilebilirlik, estetik ve bakım olarak sıralanır (Çubukçu, vd., 2014).

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alan konum olarak kent merkezi içerisinde yer almaktadır. Alanın konumu yürünebilirlik kapsamı altında olumlu bir özelliktir.

Çanakkale Devlet Hastanesi: Alan merkezi bir konumda olması sebebiyle yürünebilirlik konusunda olumlu bir özelliğe sahiptir.

Çimenlik Kalesi: Alan kent merkezinde ve iskele meydanı ve kordon gibi kentin yaya aksı olan bir hatta kalması sebebiyle olumludur.

8.2.2. Erişilebilirlik

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: İnönü caddesi gibi kent içerisinde yoğun bir kullanıma sahip bir cadde üzerinde bulunması erişilebilirlik kapsamında olumlu bulunmuştur. Alana toplu taşıma ile erişim mümkündür. Bisiklet durağının olması alternatif ulaşım teşvik olması sebebiyle olumlu bulunmuştur (Şekil 17).

Çanakkale Devlet Hastanesi: İnönü caddesi ve Atatürk caddesinin kesişim noktasında konumlanması erişilebilirlik kapsamında olumlu bulunmuştur. Alana toplu taşıma ile erişim mümkündür.

Çimenlik Kalesi: Çanakkale'nin her kesim tarafından kullanılan Yalı caddesi üzerinde bulunması erişilebilirlik kapsamında olumlu bulunmuştur. Alana toplu taşıma ile erişim imkânı yoktur.

Şekil 17. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi Bisiklet ve Otobüs Durağı (Orijinal, 2020)

8.2.3. Okunabilirlik

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alanın kent içerisinde yapılanması ve görünürlüğü konusunda olumlu bulunmuştur. Buna ek olarak girişten bilgilendirme tabelalarının eksikliği gözlemlenmiştir.

Çanakkale Devlet Hastanesi: Alan konum ve tarihi itibarıyla önemli bir konumda bulunmasına rağmen okunabilirlik kapsamında zayıf olduğu gözlenmiştir.

Çimenlik Kalesi: Alanın Yalı Caddesinin sonunda kalması ve ana yürüyüş aksı olan kordon hattından bu alan yönlendirme ekipmanları açısından yetersiz olduğu gözlenmiştir.

8.3. Kullanım ve Aktivite

8.3.1. Aktiflik

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alan sabah ve öğlen saatlerinde öğrenciler tarafından aktif olarak kullanılmakta olup akşam saatlerinde alanın diğer kullanıcıları ve öğrencileri çekecek bir özelliği bulunmamaktadır.

Çanakkale Devlet Hastanesi: Alan sabah ve öğlen saatlerinde kullanılmakta olup akşam açık alanlarının yetersiz aydınlatması ve cezbedici özelliklerinin olmaması nedeniyle kullanılmamaktadır.

Çimenlik Kalesi: Alanın kontrollü bir girişe sahip olması sebebiyle sabah, öğlen ve akşam saatlerinde yoğun olarak kullanılmadığı gözlemlenmiştir.

8.3.2. Özgünlük

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alan, Çanakkale 18 Mart Üniversitesinin ilk yerleşim yeri olması ile sahip olduğu önemli değer açısından tamamen modern bir bina olarak ve çevre düzenlemesiyle yenilenmesiyle özgün bir değerinin olmadığı gözlemlenmiştir (Şekil 18).

Şekil 18. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi (Anonim, 2022c)

Çanakkale Devlet Hastanesi: Eski İngiliz Bahçesine yakınlığıyla önemli bir konumda olan Devlet hastanesinin açık alanın kendine özgün bir değerinin olmadığı gözlenmiştir (Şekil 11).

Çimenlik Kalesi: Alanın sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler açısından özgünlük kapsamı altında olumlu olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 19).

Şekil 19. Çimenlik Kalesi (Anonim, 2022d)

8.3.3. Eğlenceli

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alanın sahip olduğu açık alanında yeterli donanım ve ekipmanlarının olmaması ve yeşil alanlarının eksikliği sebebiyle eğlenceli kapsamı altında olumsuz bulunmuştur.

Çanakkale Devlet Hastanesi: Hastaneler özellikle stresin bol yaşandığı mekânlardır. Bu tip mekânların açık alanlarında insanların psikolojilerine olumlu etkide bulunacak açık alanlar, ekipmanlar ve tasarım çok önemlidir. Bu alan bu kriterler açısından olumsuz bulunmuştur.

Çimenlik Kalesi: Sahip olduğu tarih ve açık alanlarında o döneme ait savaş ekipmanlarının bulunması nedeniyle resmi bir alan olma özelliğini korumamaktadır. Bununla birlikte özellikle Çanakkale festivalleri sırasında alan içerisinde yapılan konser, söyleşi gibi etkinlikleri barındırması açısından olumlu bulunmuştur.

8.4. Konfor ve İmaj

8.4.1. Tarihi Özellikler

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alanın, Çanakkale 18 Mart Üniversitesinin ilk kurduğu yer olması açısından tarihi özellikler kapsamında olumlu bulunmuştur.

Çanakkale Devlet Hastanesi: Çanakkale'nin eski yapılardan olması ve bulunduğu konum sebebiyle de tarih ve kültürel açıdan değerli bir yere sahiptir.

Çimenlik Kalesi: Çanakkale kent merkezinde taşınmış olduğu tarihi özellikler sebebiyle olumlu bulunmuştur.

8.4.2. Güvenlik

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alanın, güvenliği mobil olarak sağlanmakta ve girişte de bir güvenlik donanımının bulunması nedeniyle güvenli kapsamı olumlu bulunmuştur.

Çanakkale Devlet Hastanesi: Açık alanlarındaki düzensizlik ve yeterli aydınlatma ekipmanlarının bulunmaması sebebiyle alan özellikle akşam saatlerinde güvenli kapsamı olumsuz bulunmuştur.

Çimenlik Kalesi: Alanın, güvenliği mobil sistem ve askeri donanımla sağlanmaktadır. Bu nedenle güvenli kapsamı altında olumludur.

8.4.3. Temizlik

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alan temizlik açısından olumlu olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 20).

Çanakkale Devlet Hastanesi: Alanın açık alanın hem yeşil alanlar hem de kentsel mobilyalar bakımından temizlik kapsamında eksik olduğu gözlenmiştir.

Çimenlik Kalesi: Alan hem açık alanlar hem de kentsel mobilyalar bakımından temizlik kapsamından olumlu bulunmuştur.

Şekil 20. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi Açık Alanlarının Temizlik Göstergesi (Orijinal, 2020)

8.4.4. Açık Yeşil Alanlar

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: Alanın açık alanlarında sert zeminin yeşil alanlardan daha fazla oranda kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yeşil alanlar kapsamında olumsuz bulunmuştur.

Çanakkale Devlet Hastanesi: Alanda var olan yeşil alanların bakımsız ve otopark alanı ile iç içe olmasından dolayı yeşil alan kapsamında olumsuz bulunmuştur (Şekil 21).

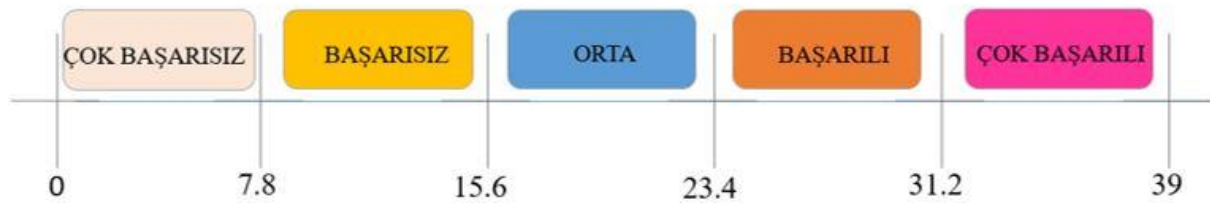
Çimenlik Kalesi: Alan içerisinde var olan yeşil alanlar kapsamında olumlu bulunmuştur.

Şekil 21. Çanakkale Devlet Hastanesi Yeşil Alan ve Otopark Alanı (Orijinal, 2020)

Çalışmada, Çanakkale kent merkezinde bulunan 3 çalışma alanı için ayrı ayrı mekânsal parametreler açısından değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler açısından çalışma alanlarına '0, 1, 2 ve 3' puanları verilerek mekânsal kalite gösterge parametrelere ilişkin olumlu ve olumsuz özellikleri ortaya koymaya çalışılmıştır. Mekânsal kalite bağlamında; "çok başarısız, başarısız, orta, başarılı, çok başarılı" düzeyleri için değer aralıkları oluşturulur '0' puan çalışma alanının hiçbir mekânsal kalite göstergesini içermediğini belirtmekle birlikte "3" puan ise istenen özelliklerin tamamını karşıladığını göstermektedir (Uzgören ve Erdönmez, 2017).

Çalışma alanı olan Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi, Devlet Hastanesi ve Çimenlik Kalesi için kamusal mekân kalitesi parametreleri altında toplam değerleri hesaplanmıştır. Mekân kalitesi kapsamında 4 ana başlık ve bunlardan 3 ana başlık 3 alt başlık altında diğer bir başlıkta 4 alt başlık altında değerlendirilmiştir. PPS'e göre bir alanın maksimum alacağı değer 39 puan, minimum alacağı değer ise 0'dır (Şekil 22).

Şekil 22. Kamusal Mekân Kalite Aralıkları

Çalışma alanlarının somut mekânsal kalite göstergelerine göre yerinde yapılan gözlemler ve uzman görüşleri doğrultusunda yapılan analizlerinin sonucu Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2. Çalışma Alanlarının Mekânsal Kalite Göstergelerine Göre Değerlendirilmesi

Mekansal Kalite Parametresi	Mekansal Kalite Göstergeleri	Puan	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi	Devlet Hastanesi	Çimenlik Kalesi
1. Sosyallik	1.a. Kapsayıcılık (Kadın, Erkek, Çocuk, Engelli,Yaşlı Kullanımı)				
	Hepsi	3			
	Yalnızca ikisinin varlığı	2			
	Yalnızca birisinin varlığı	1			
	Hiçbiri	0			
	1.b. Rekreasyona Uygunluk Başarı Değerlendirmesi				
	Çok uygun	3			
	Uygun	2			
	Orta	1			
	Uygun Değil	0			
	1.c. Çeşitlilik (Çeşitli Kullanımlara Uygunluk)				
	Çok uygun	3			
	Uygun	2			
	Orta	1			
Uygun Değil	0				
2. Erişim ve Bağlantılar	2.a. Yürünebilirlik				
	Çok başarılı	3			
	Başarılı	2			
	Orta	1			
	Başarısız	0			
	2.b. Erişilebilirlik (Ana cadde - kentli tarafından yoğun kullanılan cadde- ve caddeler ile bağlantı, alternatif ulaşım imkanlarına sahiplik)				
	Hepsi	3			
	Yalnızca ikisinin varlığı	2			
	Yalnızca birisinin varlığı	1			
	Hiçbiri	0			
	2.c. Okunabilirlik (Tanıtım ve yönlendirme özellikleri, hafızada kalabilirlik, mimari özel detaylara sahiplik)				
	Çok uygun	3			
	Uygun	2			
	Orta	1			
Uygun Değil	0				

Tablo 2. Çalışma Alanlarının Mekânsal Kalite Göstergelerine Göre Değerlendirilmesi (Devamı)

3. Kullanım ve Aktivite	3.a. Aktiflik			
	Günün her saatinde kullanım	3		
	Sabah ve akşam saatlerinde kullanım	2		
	Sabah ve öğlen saatlerinde kullanım	1		
	Sadece öğle saatlerinde kullanım	0		
	3.b. Özgünlük			
	Çok başarılı	3		
	Başarılı	2		
	Orta	1		
	Başarısız	0		
	3.c. Eğlenceli			
	Çok uygun	3		
	Uygun	2		
Orta	1			
Uygun Değil	0			
4. Konfor ve İmaj	4.a. Tarihi (Tarihi özelliklerini koruyabilmelik)			
	Çok başarılı	3		
	Başarılı	2		
	Orta	1		
	Başarısız	0		
	4.b. Güvenli			
	Askeri yapı	3		
	Güvenlik kamerası ve güvenlik görevlisi	2		
	Güvenlik görevlisi	1		
	Güvenlik önlemi bulunmuyor	0		
	4.c. Temiz (Temizlik ve Bakımlılık)			
	Çok başarılı	3		
	Başarılı	2		
	Orta	1		
	Başarısız	0		
	4.d. Yeşil (Açık alan içerisinde yeşil alan, rekreasyon alanı, park alanı ve kent mobilyalarının varlığı)			
	Hepsinin varlığı	3		
Sadece ikisinin varlığı	2			
Sadece birinin varlığı	1			
Hiçbiri	0			
Toplam Puan Sonucu		20	9	29

Çalışma alanlarında yapılan analiz sonucunda Mekânsal Kalite Göstergelerinin parametreleri içerisinde “Sosyallık” bileşeninde en yüksek puan olan ‘5’ puanı; ‘Çimenlik Kalesi’ almıştır. Çanakkale Devlet Hastanesi ve Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi; 2’şer puan almıştır. ‘Erişim ve Bağlantılar’ bileşeninde en yüksek puan olan ‘7’ puanı; ‘Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi’ almıştır. Çanakkale Devlet Hastanesi; ‘5’ puan ve Çimenlik Kalesi ‘6’ puan almıştır. ‘Kullanım ve Aktivite’ bileşeninde en yüksek puan olan ‘6’ puanı; Çimenlik Kalesi almış olup en düşük puan olan ‘0’ puanı; Çanakkale Devlet Hastanesi almıştır. ‘Konfor ve İmaj’ bileşeninde en yüksek puan olan ‘12’ puanı; Çimenlik Kalesi almış olup en düşük puan olan ‘2’ puanı; Çanakkale Devlet Hastanesi almıştır.

Kamusal mekân kalite göstergeli ile detaylı bir şekilde puanlama yapıldığı çalışma alanlarında belirlenen kamusal mekân kalite aralıklarına göre belirlenen puanlama sonucu aşağıda verilmiştir.

- Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi: 20 Puan “Orta”
- Çanakkale Devlet Hastanesi: 9 Puan “Başarısız”
- Çimenlik Kalesi : 29 Puan “Başarılı”

SONUÇ:

Kamusal mekânlar, sosyo-kültürel ve fiziksel özellikleri birbirinden farklı çeşitli insan gruplarının bir arada bulunup, zaman geçirebilecekleri alanlara zemin hazırlaması açısından büyük önem taşımaktadırlar (Çekmecilioğlu ve Erdönmez, 2018). İnsanların, uzun süreler ortak bir alanda vakit geçirme alanları olan kamusal mekânların, mekânsal ve fiziksel kalitesi bu bağlamda tüm dünyanın üzerinde durduğu bir konu haline gelmiştir. Dolayısıyla kentin sahip olduğu kamusal mekânların, kentte yaşayan tüm toplumun ihtiyaçlarına ve sosyal yapılarına yönelik olması gereklidir. Kentte yaşayan insanların ortak platformu olan kamusal mekânların, mekân kalitesi açısından geniş bir çerçevede değerlendirilmesi ve gerekli iyileştirmelerin yapılması oldukça önem arz etmektedir.

Peyzaj mimarlığı çalışmaları, özellikle kamusal alanların mekânsal kalitesine odaklanarak, son yıllarda planlamacılar ve mimarlar arasında giderek artmaktadır. Bu çalışmalarda insan davranışları ve mimari arasındaki bağlantı, yeşil altyapı tasarımı ve yer yapımı gibi çeşitli konular incelenmiştir. Örneğin, araştırmalar banklar veya sokak mobilyaları gibi belirli özelliklerin nasıl bir güvenlik hissi yaratabileceğini ve insanları birbirleriyle etkileşime girmeye nasıl teşvik edebileceğini incelemiştir (Kraus vd., 2017). Ayrıca, araştırmacılar yeşil altyapının hava kalitesini nasıl iyileştirebileceğini, yağmur suyu akışını nasıl azaltabileceğini ve biyoçeşitliliği nasıl artırabileceğini incelemiştir (Gill vd., 2016).

Bu çalışmaların yanı sıra, kentleşmenin kamusal alanlar üzerindeki etkilerini anlamaya odaklanan başka araştırmalar da bulunmaktadır. Bu araştırmalar, büyük ölçekli gelişmelerin hava kirliliği seviyelerinin yanı sıra gürültü seviyelerini nasıl etkilediğini incelemeyi de içermektedir (Zhu & Cui, 2018). Çalışmalar ayrıca yerel bitki örtüsünün stres seviyelerini azaltmak gibi psikolojik faydalar sağlamadaki önemini de analiz etmiştir (Ralphs vd., 2020). Yöntemleri ve kapsamı farklı olsa da tüm bu çalışmalar, belirli tasarım özelliklerinin kamusal alanlardaki sosyal etkileşimleri ve ekolojik faydaları nasıl etkilediğini anlamının önemini vurgulamaktadır.

Bu farklı çalışmalar arasında bir karşılaştırma yapıldığında bazı ilginç bulgular ortaya çıkmaktadır. Kraus ve arkadaşlarının (2017) çalışması, tasarımda bank eklemek gibi küçük değişikliklerin yayalar arasındaki sosyal etkileşimi artırabileceğini vurgulamaktadır; bu, Ralphs ve arkadaşlarının (2020) yakınlarda yeşillik olmasının psikolojik faydasını vurgulayan çalışmasıyla da desteklenmektedir. Bu arada Zhu & Cui'nin (2018) araştırması, daha büyük gelişmelerin hava kirliliği ve gürültü seviyelerini olumsuz etkileyebileceğine işaret etmektedir. Bu nedenle, planlamacıların kullanıcılar için maksimum fayda sağlamak amacıyla kamusal alanlar tasarlarlarken hem banklar gibi daha küçük ölçekli unsurları hem de daha büyük ölçekli yapıları dikkate alması önemlidir.

Yarı kamusal alanların önemi incelendiğinde, bu alanların mekânsal deneyim süresini artırarak dolaylı olarak "yer ve aidiyet hissi"ni artırdığı şeklinde savunulmaktadır. Kamusal mekân kurgusunun yer ve aidiyet hissine olanak vermesi, kentsel mekân tasarımında önemli bir başarı ölçütü olarak kabul edilmektedir (Pinet 1988). Aidiyet, bireyin kültürel ve doğal çevresinde önemli bir varlık olarak algılanmasını ifade eder. Bu kavram, diğer bireyler tarafından tanınma, sosyal etkileşim, ortak tarihi bağlar, değerler ve mekânların paylaşımı yoluyla topluluk bilincinin ortaya çıkmasına katkıda bulunur (Hagerty ve ark, 1992). Yarı kamusal mekânlar, spontan etkileşimler, yüz yüze iletişim ve komşuluk ilişkilerinin gelişimi için uygun bir ortam sağlamaktadır. Ancak yarı kamusal mekânların sınırlı olması, özel mekâna yönelimi arttırmaktadır. Bu nedenle, planlama ve kentsel tasarım sürecinde, yapı adası formunun belirlenmesi sırasında, yarı kamusal mekânların bir tasarım unsuru olarak dikkate alınması önerilmektedir (Abbasalipour, 2011).

"Tarihi Kayseri Kent Meydanı'nın (Cumhuriyet Meydanı) Kentsel Peyzaj Tasarımı" başlıklı çalışma, sosyal iletişim söz konusu olduğunda kent meydanlarının önemini altını çizmiştir. Kentsel düzeyde

yetersiz ve kusurlu peyzaj uygulamalarının kent karakterini ve kimliğini olumsuz etkileyeceği, ancak Tarihi Kayseri Kent Meydanı'nın kentin birincil ulaşım ağının ana aksı üzerinde yer alması nedeniyle önemli bir noktada bulunduğu ve önemli bir kamusal alan olarak özel bir değer kazandığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuç, Kayseri Kent Meydanı gibi yerlerin birçok kent için nasıl benzersiz kültürel kimlik unsurları olduğuna dair fikir vermekte ve bu tür alanların mümkünse neden çoğaltılması gerektiğini göstermektedir (Tırnakçı, 2020).

Tüm bu çalışmaların etkili peyzaj tasarımı yoluyla kamusal alanlarda daha iyi mekânsal nitelikler elde etmeye yönelik bir sürecin parçası olduğunu unutmamak önemlidir. Farklı şehirler, iklim veya arazi mevcudiyeti gibi farklı koşullar nedeniyle farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyabilir; bu nedenle, herkese uyan tek bir çözüm yoktur, ancak herhangi bir projeye ne tür tasarım özelliklerinin dahil edilmesi gerektiğine karar verirken bu alandaki son gelişmeler hakkında sürekli bilgi sahibi olma ihtiyacı vardır.

Bu çalışmada; Çanakkale'nin en yoğun kullanılan caddelerinden olan İnönü Caddesi, Demircioğlu Caddesi ve Yalı Caddesi üzerlerinde bulunan ve kent için üç önemli mekân olan, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi, Çanakkale Devlet Hastanesi ve Çimenlik Kalesi; "mekânsal kalite" kavramı ve alt başlıkları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, çalışma alanı seçilen üç bölge birbirleri ile karşılaştırılmış olup, Çanakkale Devlet Hastanesi'nin mekânsal kalitesi açısından en zayıf, Çimenlik Kalesi'nin ise en güçlü bölge olduğu sonucuna varılmıştır. Kentin odak noktalarına çok yakın mesafelerinde bulunan ve kentlinin çok sık kullandığı hat üzerlerinde olmalarına rağmen, mekânsal kalite parametrelili göstergelerine bu mekânların kentliler tarafından tercih edilmediği sonucuna varılmıştır. Mekânsal kalite parametrelili analizleri zayıf olan çalışma bölgelerinin; kentteki tüm topluma hitap etmemesi, açık alanların yetersizliği ve bakımsızlığı, etkinlik alanları barındırmaması ve aydınlatma ekipmanlarının yeterli olmaması gibi başlıca problemleri içermektedir.

Mekânsal kalite kavramının yapılan araştırmalar sonucunda çok katmanlı ve bütünsel bir yaklaşımla incelenmesinin önemi ortadadır. Kentlerde mevcutta var olan kamusal mekânların; toplumun her kesiminin rahatlıkla kullanabileceği, çeşitli etkinliklere katılabileceği, çevresiyle sosyalleşebileceği ve zorunlu ihtiyaçlar dışında zaman geçirebileceği mekânlara olanak sağlaması büyük önem teşkil etmektedir.

Yapılan analizler sonucunda birçok parametre başlığı altında incelenen ve üç bölgede seçilen kamusal mekânların; sahip oldukları tarihi ve kültürel değerlerinin, kentlilere doğru bir şekilde aktarılmasının sağlandığı, çevresiyle uyumlu, toplumun her tabanına hitap ede sosyal mekânlara dönüştürülmesi ya da bu yönde iyileştirilmesi çok açık bir şekilde ortadadır. Günümüzde kent içerisinde birleştirici özelliğini yitiren bu kamusal mekânların yeniden planlanarak harekete geçilmesi ve kente ve de kentliye geri kazandırılması gereklidir. Çalışmada, 'mekânsal kalite' çerçevesinde yapılan analizler ve ortaya konulan mevcut durum tespitleri bu bağlamda kente değer katabilecek niteliktedir. Günümüz kentleri için çok kritik olan kamusal mekân kalitesinin iyileştirilmesi; tarihi ve kültürel değerlerin gelecek nesillere taşınabilmesi ve kentin sosyallik seviyesinin arttırabilmesinde oldukça fazla önem teşkil etmektedir. Bu doğrultuda da çalışma alanlarının mekânsal kalite seviyelerinin iyileştirilmesi şüphesiz ki, Çanakkale gibi tarihi ve kültürel yönden çok güçlü olan bir kentin yaşam kalitesinin artırılmasına ve insanların kentle olan bağlarının güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Etik Standart ile Uyumluluk

Çıkar Çatışması: Yazar herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Etik Kurul İzni: Bu çalışma için etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek: Bu çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Teşekkür: Teşekkürümüz yoktur.

KAYNAKÇA:

Abbasalipour, S.; Judd, B. H., (2011). Blurring The Boundaries: The Interface of Shopping Centers and Surrounding Urban Public Space. 5th State of Australian Cities National Conference. Melbourne. ss.1-2

Anafartalar Yerleşkesi. (2020, 2 Mayıs). Anafartalar Yerleşkesi Eğitim Fakültesi. Erişim Adresi <https://www.comu.edu.tr/haber-18780.html> Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Web Sitesi

Anonim 2022a. (2022, 7 Kasım) Çanakkale Devlet Hastanesi. Erişim Adresi <https://canakkaledh.saglik.gov.tr/TR-27780/canakkale-devlet-hastanesi-ek-binasi.html>

Anonim 2022b. (2022, 6 Kasım) Çimenlik Kalesi. Erişim Adresi <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/canakkale/gezilecekyer/cimenlik-kalesi>

Anonim 2022c. (2022, 6 Kasım) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi. Erişim Adresi <https://www.haberturk.com/canakkale-haberleri/66817960-comu-egitim-fakultesi-yenilenen-yerleskesinde-egitim-ogretime-basladi>

Anonim 2022d. (2022, 5 Kasım) Çimenlik Kalesi. Erişim Adresi <https://www.canakkaleotelleri.com/gezilecek-yerler/merkez/cimenlik-kalesi>

Atabek, E., (2002). Kamusal Mekanlarda Kalite, Yıldız Teknik Üniversitesinde Kullanıcı Görüşlerine Dayalı Kalite Değerlendirmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Aydınlı, S., (1986). Mekânsal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model. Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aytuğ, A., İnceoğlu, M., (2009). Kentsel Mekânda Kalite Kavramı. Megaron 4(3):131-146, İstanbul.

Bayram, B. (2007). Kamusal Mekân Kalitesinin Yükseltilmesinde Yöntemler ve Kamusal Sanatın Rolü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.

Carr, S., Francis, M., Rivling, L.G. ve Stone, A.M., (1992). Public Spaces. Cambridge Univ. Press, Cambridge. [Http://www.ci.cambridge.ma.us](http://www.ci.cambridge.ma.us): Cambridge Kenti Web Sitesi.

Çekmecelioğlu, E., ve Erdönmez, M. E., (2018). Kamusal Alan Toplum İlişkisinde Mekansal Kalite; Eminönü Tahtakale Örneği. Kent Akademisi, 11(4), 486-507.

Çevik, S. (1991). Mekân-Kimlik-Kimliklendirme Trabzon Sokakları Örneği. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.

- ÇOMÜ. (2020. 21 Nisan). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi. Erişim Adresi <https://www.comu.edu.tr/yerleskeler> Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Web Sitesi
- Çubukçu, E., Hepgüzel, B., Önder, Z. ve Tümer, B., (2014). Yürünebilirliğin Sokak Bazındaki Ölçütleri: Karşıyaka Örneği Sokak Denetim Aracı Uygulama Rehberi (Walkability based on Measures of the Streets: Street Auditing Tool Application Guide in Case of Karsiyaka), DEÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları. İzmir
- Erdönmez, E., ve Çelik, F., (2017). Kentsel Mekânda Kamusal Alan İlişkileri. Kültür Envanteri, 14(14).
- Erdönmez, M. E., ve Akı, A., (2008). Açık Kamusal Kent Mekânlarının Toplum İli Şekillerindeki Etkileri. Megaron, 3(1).
- Gehl J, Gemzøe L., (2019). New City Spaces. Copenhagen: Danish Architectural Press.
- Gehl, J., (1987). Life Between Buildings. Van Nostrand Reinhold Co., New York.
- Gill S.E., Steel S. E. R., Blackstock K.J., Handley J.F., Hanley N., Jones H.L., Whitfield C.P., (2016). İngiltere'de birden fazla hizmet alanında yeşil altyapı uygulamasıyla ilişkili maliyet ve faydaların tahmin edilmesi. Science Of The Total Environment, 571(1), 1217-1228
- Göğüş, Y.B., (2014). Küreselleşen Kentlerde Kamusal Mekânın Dönüşümünün Sosyo-Mekansal Ayrışma Bağlamında İncelenmesi: Taksim Gezi Parkı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Gökgür, P., Çelikyay, H. S., Özer, M. N., Çabuk, S., Tarhan, S., ve Açıksöz, S., (2017). Kamusal alanların mekânsal organizasyonu. Bartın Üniversitesi Yayınları.
- Habermas, J., (2015). Kamusal alanın Yapısal Dönüşümü. İstanbul, İletişim Yayınları.
- Harvey, D., (2013). Asi Şehirler Şehir Hakkında Kentsel Devrime Doğru. Metis Yayınları s:17.
- İncadayı, D., (2005). Kentleri Paylaşmak. Ankara Mimarlar Odası Dergisi 326, s.25, Aralık, İstanbul.
- Kelkit, A., (2011). Çanakkale İlinde Sanayi ve Çevre İlişkisi Üzerinde Bir Araştırma/A Research on The Relation of Industry and Environment in Çanakkale City. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 34(2).
- Kraus S, Bader M, Griesser D, Grunwald A., (2017). Sokak mobilyalarının yayaların sosyal davranışları üzerindeki etkisine dair keşifsel bir çalışma- Viyana'nın şehir merkezi bölgesi 'Spittelberg'den bir vaka çalışması. Kamusal Alan / Özel Yaşamlar 2017 Konferans Bildirileri
- Kültür Portalı. (2020, 19 Nisan). Çimenlik Kalesi. Erişim Adresi <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/canakkale/gezilecekler/cimenlik-kalesi>
- Lynch, K., (1981). A Theory of Good City Form. London: The MIT Press Cambridge, Massachusetts.
- Lynch, K., (2011). The Image of The City. Üçüncü Baskı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Nasar, J.L., (1997). The Evaluative Image of the City. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Oktay, D., (2003). Kamusal Mekânda Sanata Güncel Bir Bakış. Yapı Mimarlık Kültür Sanat Dergisi, 264, 105-109, İstanbul.

- Özbek, M., (2001, Eylül-Ekim). Kamusal Mekanlar ve Kent Haritaları. Kamusal Alan Kültür ve Toplum Dergisi, XXI (10), s. 11-12.
- Özbek., M. (2004). Kamusal Alan, Hil Yayın, İstanbul.
- Özer, M. N., ve Ayten, M. A., (2005). Kamusal Odak Olarak Kent Meydanları. Planlama Dergisi, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 33, 96-103, ISSN: 1300-7319.
- Pinet, C., (1988). A 'Sense of Belonging' in the Neighborhood: The Effect of Traffic on Space Appropriation. EDRA: Environmental Design Research Association. Sayı:19. s.173.
- PPS. (2020, 10 Nisan). Project for Public Spaces What Makes a Successful Place. Erişim Adresi <https://www.pps.org/article/grplacefeat>
- Ralphs M.J., Simons J.D. Jr., Rotar P. A., (2020). Kentsel mahallelerin yeşillendirilmesi, savunmasız sakinler arasında stresi azaltır: Cleveland Ohio'dan kanıtlar. Environmental Research Letters 15(9), 095001
- Rendell, J., (2000). Public Art: Between Public and Private. Advances in Art and Urban Futures Volume 1, Locality, Regeneration and Diversities, ed. Sarah Bennet and John Butler, Intellect Books, Cromwell Press, Wiltshire.
- Sağlık Bakanlığı. (2020, 25 Nisan)., Çanakkale Devlet Hastanesi Tarihçesi. Erişim Adresi <https://canakkalehdh.saglik.gov.tr/TR,27760/tarihcemiz.html> Sağlık Bakanlığı Web Sitesi
- Sağlık, A., Baytan, N., Bayrak, M. İ., Temiz, M. & Kelkit, A., (2020). Çanakkale Halk Bahçesi'ndeki Aydınlatma Donatılarının Enerji Verimliliği Açısından Optimizasyonu. Kent Akademisi, 13 (4), 599-608.
- Sağlık, A., Demir, S., Çelik, R., Durdymyradov, O. ve Bayrak, M. İ., (2021). Çanakkale Halk Bahçesi'nin Herkes için Tasarım İlkeleri Açısından İrdelenmesi. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 23 (3), 720-732.
- Sağlık, A., Kahraman Ö., Kelkit A., Sağlık E., Devocioğlu N. E., (2016). Hastane Dış Mekân Tasarımlarının Çanakkale Kenti Örneğinde İrdelenmesi. Bahçe Özel Sayı: VII. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongre Bildirileri- Cilt: II., 1010-1015.
- Sağlık, A., Sağlık, E., Kelkit, A., (2014). Kentsel Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi: Çanakkale Kent Merkezi Örneği. 1. Uluslararası Kentsel Planlama-Mimarlık-Tasarım Kongresi, 08-11 Mayıs 2014, Kocaeli, Türkiye.
- Saygılıgil, F. (2013). Mekânın Cinsiyeti. Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (5)1: 209-218.
- Southworth, M., (2005). Yürünebilir Kentin Tasarlanması. Kent Planlama ve Geliştirme Dergisi, 131, 246-257.
- Tanyeli, U., (2011). Mimarlık Gündelik Yaşamla İlişisini Nasıl Keser? Mimarlık ve Gündelik Yaşam, Ankara Mimarlar Odası, Dosya 27, 41-45.
- Tırnakçı, A. (2020). Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Tarihi Kayseri Kent Meydanının (Cumhuriyet Meydanının) İrdelenmesi, Turkish Journal of Forest Science, 4(2), 314-332.
- Troya. Çimenlik Kalesi. (2020, 13 Nisan). Çimenlik Kalesi. Erişim Adresi <http://www.troya2018.com/cimenlik-kalesi-2/>

Uzgören, G., ve Erdönmez, M. E., (2017). Kamusal Açık Alanlarda Mekân Kalitesi ve Kentsel Mekân Aktiviteleri İlişkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Megaron*, 12(1), 41-56.

Woolley, H., (2003). *Urban Open Spaces*. Spon Press, London.

Yerli, Ö., Özdede, S., Kaya, S., Özdal Oktay, S. & Dursun, İ. (2015). Bir "Üst Sokak" Önerisinin Tasarım Süreci. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 3(1), 34-47.

Zhu H & amp; Cui Q (2018). Changchun Çin'de Kentleşmenin Ortam Hava Kalitesi Üzerindeki Etkileri. *Temiz Teknolojiler ve Çevre Politikası* 20(7), 1339-1350.

EXTENDED SUMMARY:

One of the biggest problems of the globalizing world is the uncontrolled growth tendency of the cities against the rapidly increasing population and indirectly the decrease in the gaps in the cities and the increase in the built environment. Undoubtedly, the most important components of cities in preserving their historical-cultural characteristics and carrying them to the future are the public spaces that a city has. It can be defined as the public space that cities have; Squares, courtyards, open and green areas, and parks are the main materials that make up the identities of cities, and they also provide opportunities for people to socialize. Today, in addition to the decreasing trend in the number of public spaces, there are also deficiencies in terms of their qualities. There is an important connection between the activity taking place in the public spaces of a city and the quality of life of that city. There are many studies on the concept of 'quality' in public spaces for these reasons. The aim of this study is that which is in the city center of Çanakkale and has an important place in the city in terms of its historical and cultural values; Examining Çanakkale 18 Mart University Anafartalar Campus, State Hospital, and Çimenlik Castle within the framework of the 'public space quality' parameters, making comparisons with each other and making suggestions on the missing points. In this study, which aims to make a general evaluation under the title of the contextual relationship of the open spaces of the 3 main areas selected as the study area, with the city, the use of the urban and the scope of the quality of the space, the physical and social characteristics were evaluated, and the method of the study was carried out in 3 stages. In the 1st stage, all relevant domestic and foreign literature, data from relevant institutions, observation and analysis methods were obtained within the scope of public space, public open spaces, quality in public spaces, spatial quality, main titles, and sub-titles. In the second stage, Çanakkale 18 Mart University Anafartalar Campus, Çanakkale State Hospital and Çimenlik Castle structures and open areas, which were selected as the study area, were visited during the summer season and between working hours, their photographs were taken, and their status was determined by supporting them with satellite images and maps. In the third and final stage, Project for Public Spaces defines the 4 key features of space quality in public spaces with a comprehensive approach based on the indicators defined in Table 1 and analyzed in detail under the title of "Public Space Quality" to analyze the spatial quality of the 3 regions selected as the study area. It is covered within the scope of Project for Public Space (PPS)'s approach. In this study, Çanakkale 18 Mart University Anafartalar Campus, Çanakkale State Hospital and Çimenlik Castle, which are three important places for the city, located on İnönü Street, Demircioğlu Street and Yalı Street, which are the most heavily used streets of Çanakkale; It has been evaluated within the framework of the concept of "spatial quality" and its sub-titles. As a result of the evaluations, the three selected study areas were compared with each other, and it was concluded that Çanakkale State Hospital was the weakest in terms of spatial quality, and Çimenlik Castle was the strongest. Although they are on the lines, which are very close to the focal points of the city and used frequently by the citizens, it has been concluded that these places are not preferred by the urbanites according to the spatial quality parameter indicators. The study areas with weak spatial quality parameter analysis; It is seen that it contains the main problems such as not appealing to the whole society in the city, inadequacy and neglect of open spaces, lack of activity areas and insufficient lighting equipment. The importance of examining the concept of spatial quality with a multi-layered and holistic approach as a result of the research is obvious. The existing public spaces in cities; It is of great importance to provide opportunities for all segments of society to easily use, participate in various activities, socialize with their surroundings, and spend time apart from their

mandatory needs. As a result of the analyzes made, the public spaces that were examined under many parameters and selected in three regions; It is very clear that the historical and cultural values they have are transformed into social spaces that are compatible with the environment, appealing to every base of the society, or that they should be improved in this direction. Today, these public spaces, which have lost their unifying feature in the city, need to be re-planned and taken into action and brought back to the city and its inhabitants. In the study, the analysis made within the framework of 'spatial quality' and the current situation determinations put forward can add value to the city in this context. Improving the quality of public space, which is critical for today's cities; It is of great importance in the transfer of historical and cultural values to future generations and in increasing the social level of the city. In this direction, the improvement of the spatial quality levels of the working areas will undoubtedly contribute to the improvement of the quality of life of a city like Çanakkale, which is very strong in terms of history and culture, and to strengthen the ties of people with the city.